

Döry István

Van egy kérdésem...

Elgondolkoztam egy kérdésen: Van-e ma egyetlen ember is a Földön, aki tudja magáról, hogy fenntartható módon él? Szeretnék vele beszélni. Ha van kedvetek, gondolkodjatok velem ennek az írásnak a menetében. Hátha megtaláljuk őt (öket)!

Nem azt állítom, hogy ma nincs olyan ember, aki fenntarthatóan élne. Ma sok ember él fenntartható életmódot a Földön, különben már nem itt tartanánk, ahol tartunk. A gazdagságra és a nyomorra jellemző a fenntarthatatlanság, a kettő közötti sáv elég széles. Akik azonban fenntartható módon élnek, nincsenek itt, nincsenek elég sokan, nem tudunk velük beszélni nyelvi korlátaink miatt, és főként nem tudunk velük elbeszélgetni a fenntarthatóságról, mivel nem tudják – pont ők nem tudják –, hogy fenntartható, amit csinálnak. Pedig jó lenne ilyenről beszélgetni hiteles, fenntartható életet élő emberekkel, nem csak mindig egymással, akik valamennyien többé-kevésbé fenntarthatatlan életet élünk. Elbeszélgetni velük a fenntarthatóságról, még ha kemény is az, amit mondanak.

A fenntarthatóság ugyanis alapvetően nyugati, értelmiségi fogalom: annak a logikus végigvitele, hogy amit teszünk, olyan legyen, hogy az továbbfolytatható legyen a Földön, ne merítsen ki véges készleteket, ne szennyezzen el véges léteket, tartsa meg a környezeti és természeti állapotokat, és csak olyan dolgokat vegyen igénybe önmaga fenntartásához, amelyek folyamatosan, biztonságosan megújulnak a Földön. Mindezt azért, hogy amit teszünk, megtehető legyen holnap is, holnapután is, egymilliárd év múlva is, vagy 100, vagy 1000 év múlva is. Mint ahogy az élet volt egymilliárd évvel ezelőtt is, és van ma is, anélkül hogy észlelnék a fenntarthatóságról agyaltak volna évmilliókon keresztül. Az ökofilozófusok arra szeretnék bűszkék lenni, hogy az észlelő emberek talán még jobban is megoldják a fenntarthatóságot, mint ahogy az eddig magától is megoldódott, legalábbis nem rontanak rajta.

A fenntarthatósággal való foglalkozás XVII. századi erdőgazdálkodó nagybirtokosoktól származik, akik megintcsak teljesen logikusan azt mondták, hogy annyi erdőt kell ültetni, amennyit egy adott idő alatt kivágunk, hogy az erdőszültség állapotát közel állandó szinten tartsuk. Mivel az erdők megújuló képessége évtizedekben, emberöltőkben mérhető, újkori, európai, tudományos gondolkodásra volt szükség ahhoz, hogy ezt az összefüggést valamely erdőgazdálkodók felismerjék, megfogalmazzák. Ettől függetlenül korábban is voltak népek, akik a fenntarthatónál több fát nem vágta ki, mert nem tudtak, vagy mert bizonyos tabuk tiltották, másutt viszont az utolsó szálig kivágták a fákat (Húsvét-sziget, Földközi-medence, Közép-Anglia), vagy más erőforrásokat aknáztak ki a megújulásnál jobban, miközben az erdőket esetleg a tabu megvédte.

Erdészekre azért van szükség, mert az erdők megújuló képessége több emberöltőre terjed ki, és vagyunk elegenden, van elég láncfűrész ahhoz, hogy akár néhány év alatt minden erdőt kivágjunk, felélessünk, ha arról volna szó. Vannak azonban más természeti források is, amelyek megújulása hosszabb idő (víz, levegő, tengerek szervesanyag-tartalma, „ásványkincsek” keletkezési folyamata, talajok nitráttartalma, hulladéklerakók eredeti állapotba való visszagyógyulása stb.), itt tehát vízészetre, levegészetre, „tengerészetre” és „bányászokra” volna szükség, ha felismerjük, hogy az adott természeti kincset képesek vagyunk kimeríteni. A „vízésztek” csak annyival lennének rosszabb helyzetben, mint az erdészek, hogy nem tudnak „vizet ültetni”, több csapadékot teremteni, ezért a vízgazdálkodásnak nem az aktív megújításról, hanem a passzív fenntarthatóságról kell szólnia. Az ásványkincsek megújulási folyamata még az erdőszüléshez képest is olyan lassú, hogy a „bányászoknak” egyenesen azon kellene örködniük, hogy az ásvány, érc, szén, olaj 99,999%-a (a megújuló néhány ezer tonna kivételével) a föld alatt maradjon. Ami pedig valóban megújul évről évre: Nap, növényzet, csapadék, levegő – ezt véges mértékben teszi, ezzel kell gazdálkodniuk a Földön a „fenntarthatászkodóknak”.

Tudjuk, hogy az emberiség csak XX. század végére jutott el a fenntarthatatlanság képességéig. Ma már vagyunk annyian, és akkorák az igényeink, hogy képesek lennénk, illetve szeretnénk többet fogyasztani mindentől, mint amennyi keletkezik. Több vízzel locsolnánk, mint amennyit a kutak adhatnak, több szennyező anyagot bocsátunk ki, mint amennyit a növények megkötnék. A múlt évszázadok alatt megtermelődött és a jövő egész folyamatára fenntartandó ásványkincseket elfogyasztanánk ma és mind. A folyókat, tengereket egyre több nitráttal, szervesanyaggal szennyezzük, a helyreálláshoz évszázadokra lesz szükség azután, hogy beszüntetjük a szennyezést. A nitrogén-oxidok, freonok, széndioxid tartózkodási ideje a légkörben több emberöltő, és már jó ideje szintén nem a lebomlás ütemében termeljük ezeket. A fákat még a jelenleginél nagyobb ütemben is tudnánk kivágni, ha csak a piac szabályzóerejét akarnánk követni. Ma már több hulladéklerakót hozunk létre évről évre, mint amennyi „rekultiválódik” a természet megújulási ütemében. Fajok tűnnek el a Földről az ember hatására, mégpedig nagyobb ütemben, mint ahogy új fajok keletkeznek. Energiatermelésünk és közlekedésünk a fosszilis készletekre alapozódik, és sokszorta nagyobb ütemű, mint a fosszilizálódás sebessége.

Tehát képesek vagyunk nem fenntarthatóan gazdálkodni. Nagy eredmény! Korábban a kisebb népsűrűség és a technikai lehetőségek korlátai miatt az emberiség spontán módon fenntartható életet élt,

csak egyes helyeken volt képes bizonyos erőforrásokat kimeríteni, amiért az adott terület éhínséggel és csapásokkal „megfizetett”, és így okoskodás nélkül is helyreállt az egyensúly. Ma azonban alig van olyan természeti forrás, amit ne lennének képesek rövid idő alatt, mérnöki alaposággal, teljesen kimeríteni vagy elszennyezni, ha ez lenne a feladatunk. Gondolom, nem ez a feladatunk.

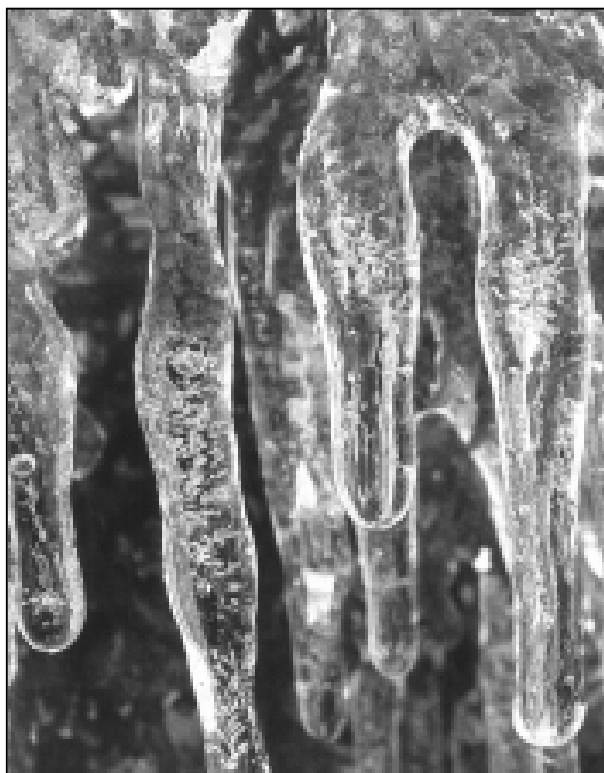
Nem szeretném néhány sorban megváltani a világot. Sokkal kisebb célt tűztem ki magam elé: Szeretnék elbeszélgetni egy emberrel, aki még fenntartható életet él, és ezt tudja is magáról. Adjatok tanácsot, hol keressem!

Talán az indiai tanárnő?

Indiában tipikusan a világátlag alatti, a fenntarthatatlanság előtti életszínvonalon élnek az emberek. Fosszilis energiát alig használnak. Sajnos igaz, hogy India túlnépesedett kontinens, ahol a kevés fogyasztás is túlterhelődést jelent, kivágják az erdőket, mélyül a talajban a vízszint... De talán az az indiai tanárnő, aki csak egy-két gyermeket nevel, néhanapján fával fűt, de napenergiával készíti a szerény, hústalan rizsebédet, ő biztosan nem tehet országa sodródásáról a fenntarthatatlanság felé. Sőt tanárként sokat tehet a fenntarthatóságra való nevelés érdekében. Másfajta nevelésnek nincs is értelme. És miért pont tanár? Tanárként esetleg tudhat arról, hogy mi a fenntarthatóság, tudhatja, hogy szegénységében ő maga fenntartható módon él, és szívesen elbeszélgetne a témáról. Talán meg kellene tanulnom hindiül, vagy Gujarat vagy Kerala állam nyelvén. Az is lehet, hogy valami közösségi e-mail még belefér a fenntarthatóság fogyasztási keretei közé, és angolul, levélben is megkereshetném azt az embert, aki tudja, hogy fenntartható, amit csinál.

Az argentin farmer?

Argentínában az egész ország átlaga is fenntartható. Kb. ugyanannyit fogyasztanak, mint mi, de keve-

sebbet kell fűteni, és jóval nagyobb az ország egy főre jutó eltartóképesége. Talán spanyolul kellene megtanulnom, hogy elbeszélgessek a tanult argentin gazdálkodóval, hogyan lehetne egy ország fenntarthatóságát az egész világra kiterjeszteni. Igen ám, de Argentína világraszóló hústermelő, fenntartja más gazdagabb országok fenntarthatatlan életmódját. Ha mindenütt argentin népsűrűséggel gazdálkodnának a Földön, akkor fenntartható lenne a világ... de nem 6 milliárd ember számára. Mert másutt már ma is nagy a túlnépesedés. Szívesen elbeszélgetnék arról a kérdéstről, hogy mi a megoldandó feladat: Fenntarthatóság mindenütt, vagy fenntarthatóság mindenki számára? Esetleg még arról is, hogy „fenntarthatóság akárhány ember számára”. Valahol kitalálnak egy számot, hogy hat-, nyolc-, vagy harmincmilliárd ember – és gép és autó és mozi és ruha –, és a Természet ennyi főre készítsen hézagmentes költségvetést, úgy, hogy megújulóképesége folyamatosan fennmarad. Nonszensz.

Magyarországon – ki lenne az az ember?

Talán a magyart kellene jobban megtanulnom, hogy szót érthessek azzal a honfitársammal, aki fenntarthatóan él, és tudja is ezt. Magyarország kb. annyival van túl a fenntarthatóságon, mint a világátlag, vagyis nem sokkal. Persze itt nálunk csak olyan „virtuális” fenntarthatóság képzelhető el, amely elvonatkoztat attól, hogy egész infrastruktúránk fosszilis energiákra épül. Fosszilis energiákból is lehet olyan keveset fogyasztani, hogy ha azt megújulókkal kellene helyettesíteni, akkor az már megoldható problémát jelentene. A világátlag alatt fogyasztó magyar hajléktalanok is csak egy fenntarthatatlan társadalom hulladékain élhetnek meg, filozofálni pedig végképp nem szeretnek. A magyar fenntartható életmódú ember modellje a következő: 80 négyzetméternél kisebb helyen él családjával, és 55 kWh/m²-nél kisebb mennyiséget fűt el évente fából. Ez az átlag magyar hőszigetelésnél négyszer jobb, és ennyi fa van az erdőgazdaságokban. Természetesen kerékpárral, tömegközlekedéssel vagy gyalog jár, nem a hús és a bőség jellemző magyaros étkezésére, hanem a kenyér és főzelékfélék. Környezetvédelmet tanít, és itthon nyaral. A hulladékokat szétválogatja, feldolgozza, a földgázra nincs rácsatlakozva, de a csatornadíjat kifizeti, jöllehet vizet keveset fogyaszt, és szennyvizet alig termel. Részesen valamilyen természetvédő vagy békére nevelő mozgalomnak, két-három gyermeke is hasonló életmódra készül.

Ha valaki magára ismerne ebből a leírásból, kérem, keressen meg (70/579-8219, di@repcenet.hu, 9473 Egyházasközpont, Új u. 18.). Szeretnék beszélgetni egy olyan emberrel, aki tudja magáról, hogy fenntartható életet él.

Ui. Míg ezeket írtam, két gondolat motoszkált bennem, lejegyzem ide, nem vitaanyagként, csak mintegy mottóul. Hátha valakinek sugall valamit:

Az egyik: A fenntarthatósághoz több szegénység, a szegénységhez több szeretet (és „szakismeret”) kell.

A másik: A legtöbb emberről nem mondható el, hogy „tudja, hogy fenntartható módon él” (aki pedig „úgy tudja”, gyakorta téved).

Forrás: Koinónia, 2016/1